

Ben ik mijn broeders hoeder?

Situering

Dit materiaal zet u aan het denken over hoe je omgaat met de mensen om je heen en het lijden dat mensen overkomt. Na hierover nagedacht en gesproken te hebben, wordt dit concreet gemaakt door voorbeelden van diaconie in de parochie te geven en te zoeken naar zaken die ons als gelovige gemeenschap raken. Dit alles vanuit het verhaal van Kaïn en Abel. Het materiaal zal het meest tot haar recht komen, als u in groepsverband met anderen over dit thema en deze teksten praat.

Het mooie van dit materiaal is, dat het eigenlijk catechese, diaconie en exegetische en geloof met elkaar verbindt. Het wordt een soort geloofsgesprek, dat wel een concrete uitwerking heeft.

Opzet

1. **Opening: Kaïn en Abel (Gen. 4, 1-16)**
"Ben ik mijn broeders hoeder?" lees het verhaal
2. **Wat zien we? Hoe gaan we met het lijden en de lijdende om?**
Inleiding (tekst 1)
Praat er met elkaar over, spreekt het je aan, waarom wel, waarom niet?
3. **Definitie diaconie** (tekst 2)
Wat zegt dit u over diaconie?
4. **Voorbeelden van missionaire of diaconale parochies of projecten binnen die parochies**
Zoek en/of geef voorbeelden hiervan
5. **Neem een krantenartikel mee, waarvan je denkt: Daar moeten we als parochie iets mee. Dit raakt aan ons geloof.**
Vertel waarom u dit artikel heeft gekozen.

Bijlagen

Tekst 1

Er zijn verschillende manieren van kijken naar de wereld om je heen. Je kunt van bovenaf naar een stad of dorp kijken en dan zie je de toeristische trekpleisters. Je kunt ook van onderaf kijken en dan krijg je oog voor de problemen die er spelen, dan zie je de mensen die er wonen in het gezicht. De kunst is om in de ogen van de mensen het gelaat van God te ontdekken, want dat brengt je in beweging.

U gaat wat dieper in op wat u nu eigenlijk ziet, als u kijkt van onderaf. Hoe ziet onze wereld eruit? Je zou een lijst kunnen maken van de kenmerken waaraan onze tijd, onze samenleving voldoet.

Kenmerken van onze tijd:

- * verslaving: een verlangen naar altijd meer zit in ieder van ons (groter huis, meer geld, etc. ⇒ tegenslag dan agressie)
- * individualisme
- * mensen uit verschillende culturen leven samen
- * mensen met verschillende religies en manieren van geloven
- * onzichtbare armoede
- * isolement, eenzaamheid
- * vergrijzing
- * "ik zeg wat ik denk en doe wat ik zeg"
- * vervreemding
- * waardig leven, waardig levenseinde
- * dodelijke ziektes: kanker, hart- en vaatziekten, AIDS
- * ethische discussies: euthanasie, homoseksualiteit, genetische manipulatie, oorlog en vrede, condooms en derde wereld
- * zinloos geweld
- * stille tochten en publieke rouw (Pim Fortuyn, André Hazes, prins Bernhard)
- * grote openheid naar andersoortige ervaringen: bijna-dood-ervaringen; engelen; licht en liefde die alles doordringt, maar ook duistere machten en demonen
- * geloof verschoven van publieke naar privé-terrein
- * 24-uurseconomie tegenover sabbatsrust
- * gemeenschapsgevoel verdwijnt

Diaconale parochie

In de vele geluiden en stemmen van onze tijd, stemt de diaconale parochie af op de Stem van de Ene, die niet uit is op eigen belang en winstbejag, maar die jouw geluk voor ogen staat. Die Stem wil ze blijven doorgeven, in vieringen, in woord en in daad. Woorden waar je hoop in vindt, moeten gesproken worden, maar moeten vervolgens ook gedaan worden.

Kain en Abel

Het is een bekend verhaal over jaloezie en het geweld dat daar uit voortkomt. De naam Kain betekent 'speer'. De naam Abel betekent 'lucht, adem'. Hij symboliseert het nietige, of de mens die je amper opvalt. Kain en Abel zijn als hebben en zijn, als oorlog en vrede. De krachtige Kain gaat het land bebouwen, Abel hoedt de schapen op het veld. Beide zonen van Adam en Eva brengen een offer aan God om Hem te bedanken voor wat Hij hun als opbrengst heeft geschonken. Op Abel ziet God welwillend neer, maar Kain negeert Hij. Woedend is Kain en

met een list vermoordt hij zijn broer. Wij begrijpen wel iets van die woede en jaloezie. Wij begrijpen er zelf vaak ook niets van dat de ene mens getroffen wordt door het ene kwaad na het ander, terwijl het een ander maar voor de wind blijft gaan.

Liefjes vraagt God aan Kaïn: "Waar is je broer?" Het is een vraag die ook wij ons zelf moeten stellen: "Waar is onze broer, waar is onze zus?"

"Weet ik veel", antwoordt Kaïn, "Ben ik mijn broeders hoeder?" Dat is de volgende vraag, die ook voor ons van belang is: Ben ik mijn broeders hoeder? Zeker in onze individualistische tijd, waarin velen van ons op een eilandje leven, is dat een vraag die we ons en elkaar steeds moeten stellen: Ben ik mijn broeders hoeder? Ja, wij zijn ertoe geroepen broeder van Abel te worden en verontrust te zijn overal waar hij in het geding komt. Wie het nietige of de nietige veronachtzaamt doet zichzelf tekort. Hij wordt net als Kaïn die zichzelf gedwongen ziet rusteloos rond te zwerven over de aarde. Ja, wij zijn geroepen om pastor, herder te worden voor elkaar, want wij leven niet alleen, we hebben elkaar nodig als broers en zusters, als kinderen van God.

Parochie als Lichaam van Christus

Soms wordt de parochie wel eens het Lichaam van Christus genoemd. Zoals een lichaam armen en benen heeft, nieren, een hart, een hoofd, galstenen en lymfeklieren, zo heeft ook onze geloofsgemeenschap leden in alle soorten en maten. Om goed te kunnen functioneren hebben we alle ledematen nodig. Het oog kan niet zonder de hand om iets op te eten, het hart kan niet zonder de bloedvaten die het van bloed voorzien. Zo is het ook met het lichaam van Christus: iedereen draagt zijn eigen steentje bij, maar we kunnen niet zonder elkaar, zelfs niet zonder al die mensen die we maar weinig zien, maar die toch stilzwijgend bij onze gemeenschap horen. Het is onze opdracht elkanders zusters en broeders te worden, zoals Kaïn de broer van Abel moet worden, niet alleen biologisch, maar ook ethisch. Hij moet zich verantwoordelijk weten voor het welzijn, voor het beschermen van de zwaksten binnen de familie.

Onze diaconale inspanning zal alleen vruchtbaar zijn, als ze gevoed wordt vanuit de ontspanning. Zo niet dan slaan we op hol, raken we oververzadigd, dan raast de tijd over ons heen, dan worden we slaven van de tijd en leven aan ons zelf voorbij. Dan ook wordt alle creativiteit van de schepping en van de Schepper teniet gedaan en komen we terecht in het 'woest en ledig' van in den beginne, in de chaos van voor de schepping. De sabbat, de rustdag is dus van het grootste belang om vruchtbaar te kunnen blijven. Niet alleen de grond put uit, maar ook wij mensen raken uitgeput zonder moment om tot rust te komen, om tot God te komen.

Solidariteit

Diaconaat is een oefening in solidariteit. Ze wil ons leren om trouw te zijn. Dat is vaak geen succesverhaal. Diaconaat leeft vanuit de spiritualiteit van de presentie (Andries Baart: pastoraat van de presentie, buurtpastoraat Utrecht). Diaconaal bezig zijn in de parochie, dat is de spannende bezigheid van geloven in de weg. Het is pelgrimeren, op weg gaan naar het nieuwe Jeruzalem, onderweg pleisterplaatsen aantreffen, op moeilijke momenten gedragen worden door de weg en soms letterlijk gaan in de voetsporen van Jezus. Die weg is doel op zich, met vrolijke gebeurtenissen en met het grote lijden. Samen gaan we voort.

Lijden

Een belangrijke vraag op de weg is hoe we tegen het LIJDEN aankijken. Onze visie op het Lijden heeft te maken met ons Godsbeeld, ons mensbeeld, ons kerkbeeld en ons Jezusbeeld. Het grijpt overal op in. En heel vaak begrijpen we er gewoon helemaal niets van. Het belangrijkste is om het leed van mensen volstrekt serieus te nemen. We hebben de neiging om snel door te hollen naar Pasen, mensen te wijzen op alle lichtpuntjes die er zijn, maar helpen doe je door te luisteren naar het levensverhaal, om het uit te houden in de duisternis van alle pijn die iemand ons vertelt. Dat is ook wat de Psalmen ons leren: blijven roepen vanuit het donker, en vertrouwen dat God luistert. (Psalm 140)

Tekst 2: Definitie Diaconie

Het handelen vanuit kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen, dat gericht is op het voorkomen, opheffen, verminderen dan wel uithouden van met name sociaal-maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen, en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen.

- door het evangelie geïnspireerd
- handelen: je moet iets doen met wat je in de bijbel leest
- sociaal-maatschappelijke nood
- voorkomen: veronderstelt inzicht in de oorzaken en systemen
- opheffen: veronderstelt middelen om in te grijpen
- verminderen: je kunt enkele drempels wegnemen, maar niet alle
- uithouden: naast mensen gaan staan en ze bemoedigen; aanvaarden machteloosheid
- rechtvaardige verhoudingen scheppen: diaconie heeft ook altijd een politieke poot; het geeft een oordeel over de samenleving waarin we leven. Politiek en kerk heeft altijd gevoelig gelegen, maar je komt er niet onder uit om erover na te denken, wat wel kan en wat niet. Wat houdt onze solidariteit in, als we de gemeenteraad, de tweede kamer, politieke partijen niet durven aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Waar ligt de grens tussen publiek en privé als het om geloven gaat?

Ik denk wel eens dat we ons te ver teruggetrokken hebben op het privé-terrein. Je kunt niet meer zien dat wij katholieken zijn, als we aan het werk zijn, naar de sportclub gaan of in de kroeg zitten. Velen van ons schamen zich om een kruisje te slaan in een restaurant. Van de eerste christenen werd gezegd, dat ze aantrekkingskracht hadden door de manier waarop ze met elkaar omgingen: armen werden ondersteund, iedereen werd vriendelijk bejegend, geweld kende men niet. Natuurlijk is dat ook een idyllische beschrijving, een droom van hoe men het graag wilde, toch werd het ook gepraktiseerd en was het een vorm van getuigen met een grote aanzuigende werking. Je ziet tegenwoordig dat moslims hun geloof veel publieker beleven. Je ziet hoofddoekjes in het straatbeeld; ze bidden soms midden op straat zeker in landen waar mensen in meerderheid moslim zijn. Het is een vorm van geloven die soms irritatie oproept, maar die ook nieuwsgierig maakt. Is ons geloof niet zo kostbaar, dat we dat iedereen gunnen? Moeten we het dan niet veel meer uitdragen en zichtbaar maken in het dagelijks leven?

Franciscus van Assisië is een voorbeeld van iemand die door zijn handelen het geloof in praktijk bracht en uitdroeg overal waar hij kwam. Hij had oog voor de nood van zijn medemens en werd er door ontroerd. Bijv. wolf van Gubbio, ontmoeting met de melaatse. Diaken bij uitstek.